

אסורין ואיסורין איסור הנאה, שמא מערבין בו יין — דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים: אין איסורם איסור הנאה.

תנו רבנן: מוריים שמן דגים (437) שעשאו **אומן** — מותר. משום שכל איסורו של המוריים, הוא שמא נתנו בו יין. (438) והאומן, אינו נותן יין במוריים.

רבי יהודה בן גמליאל אומר, משום בשם רבי חנינא בן גמליאל: אף חילק של אומן, מותר!

חילק, הוא מין של דג קטן טהור, ולקמן לט א, מבואר כי חילק של גוים אסור. לפי שיש דגים טמאים קטנים הדומים לו, ועולים עמו באותו הדייג, ונמכרים יחד. ויש לחשוש שמא הדג הטמא מעורב בו, ומשום כך

אמר רב חביבא: הני אבטא דטייעי חמת [נוד] של ערבים העשוי מעור עבה, והיו הולכי דרכים נושאים אותו עמם כשהוא מלא יין, בדרכים ארוכות האורכות זמן רב, (434) נחשב כלי זה ככלי שמכניסין בתוכו יין לקיום זמן רב, ולכן רק **בתר תריסר ירחי שתא, שרי**. רק לאחר שנים עשר חודשי שנה מותרים. ולא קודם לכן.

אמר רב אחא בריה בנו דרב איקא: הני פורצני פסולת הענבים דארמאי של גוים, בתר תריסר ירחי שתא שרי. (435)

אמר רב אחא בריה בנו דרבא: הני גולפי קנקנים אלו שחימי ואוכמי חומים ושחורים, בתריסר ירחי שתא שרי. (436)

שנינו במשנתנו: **והמוריים, שמן של דגים,**

435. [הפתחי תשובה יו"ד סימן קל"ה ס"ק ג' הביא מן הפוסקים שי"ב חודש האמורים כאן, הינם חודשי הלבנה. שיש בהם כ"ט יום לכל חודש].

436. בראב"ד ביאר שאוכמי ושחורי, הכונה היא לכלים שהשחירו מחמת שימוש רב. ואף לכלים אלו, יש תקנה לאחר שמיחין אותם י"ב חודש.

437. כך פירש רש"י במשנתנו. והמאירי מפרש: מוריים הוא ציר של דגים. והוא, שהיו לוקחים דגים קטנים ושוחטין אותם בכלי, ואותה זיעה היוצאת מהם מערבין בה מים ומלח ושאר דברים ועושים ממנו כותח וקורין אותה 'מוריים'.

438. ואין לחשוש שמא מדג טמא הוא, לפי

434. כך פירש רש"י. וראה ברא"ה שביאר, כי אף שכלי זה קטן הוא ובפני עצמו אינו נחשב ככלי שמכניסין בו לקיום, מכל מקום כיון שנושאים אותו עימם וכל הזמן יש בו יין, דינו ככלי שמכניסין בו לקיום.

הערוך גורס "אבטא דטייעי". והוא, מין מאכל העשוי תערובת קמח ועשבים השרויים בחלב, ומזלפין עליו יין. וכן הביא הריטב"א בשם הרי"ף.

ואכן תמה על כך הריטב"א, הרי כאשר נתנו יין של גוים, נאסר ואין לו היתר לעולם?

עוד הביא התוס' בשם הר"ח בפירושו דבר זה, ש'אבטא' הוא לשון אבטיח. שהיו לוקחים דלעת חלולה ומשימין בה יין.

והתוס' דחה זאת, משום ש: א. אין כלי שאין לו היתר על ידי מילוי מים ועירווי [לבד מכלי העומד לקיום. ולא מסתבר שדלעת זו עומדת לקיום]. ואם כן, אין צורך להמתין י"ב חודש. ב. אבטיח ודלעת, שני דברים שונים הם.

אסור.

אולם מכאן מפעם שלישית ואילך, רמו בהו חמרא, היו נותנים בהם יין, על מנת לסייע להפיק עוד מן המורייס.

ולכן, המורייס המופק בפעם הראשונה והשניה, מותר, כיון שאין בו כלום מלבד מים ומלח, ואילו המורייס המופק בפעם שלישית, אסור. כיון שנתערב בו יינם.

ההוא ארבא דמורייסא אותה אניה המובילה מורייס, דאתי לנמילא דעכו שהגיעה לנמל עכו, אותיב הושיב רבי אבא דמן מבני עכו, נטורי בהדה שומרים בספינה, שישמרו שלא יאסרו את המורייס ביין גוים.

אמר ליה רבא: עד האידנא מאן נטרה, עד שבאה האניה לכאן, מי שמר שלא יכניסו יין במורייס, ויתכן שבמקום ממנו היא באה, כבר עירבו בה יין?

אמר ליה רבי אבא דמן עכו: עד האידנא עד עתה, (למאן) (440) ניהוש לה למה יש לחשוש לה?

— אי משום דמערבי ביה חמרא, אם החשש הוא שמא מערבים במורייס יין, הרי שאין לחשוש לכך.

משום שבמקום ממנו הגיע המורייס, נמכר קיסתא [שם של מדת כמות מסוימת] ד[של] מורייס במחיר "לומא" [זוד].

והאומן הבקי בסוג הדגים, חושש לכך שהדג הטמא הדומה לחילק, מקלקל את טעמו על ידי עירובו עמו. ומשום כך מבדיל האומן ביניהם ומפרידם. ולכן חילק של אומן, מותר. (439)

תני שנה אבימי בריה בנו דרבי אבהו: מורייס שמן דגים של אומן גוי מותר.

הוא תני לה, שנה דין זה, והוא אמר לה, מפרשו:

על מנת להפיק את שמנן של הדגים, נותנים עליהם מים ומלח, ובכך נמצץ שמנן. ולאחר הפקת השמן פעם אחת, היו שבים על פעולה זו בשנית, על מנת להפיק עוד, וכן בשלישית.

והדין, כך הוא: פעם ראשון שהיו מפיקים את השומן על ידי המים והמלח, וכן פעם שני — המורייס מותר.

אולם, המורייס המופק על ידי המחזור השלישי של הפעולה — אסור!

מאי טעמא אסור? — כי פעם ראשון ושני שהיו מוצצין את המורייס, דנפיש שומנייהו, שהשומן המצוי בדגים הוא מרובה, אזי לא צריך למירמי בהו חמרא, יין, על מנת להפיקו. אלא די במים ומלח.

שאינ עושין מורייס מדגים טמאים — רש"י.

439. כך פירש רש"י. ובמאירי משמע, שישנם ב' סיבות מדוע אין האומן מערב דג טמא עם החילק.

א. מפני שמקלקלו וכרש"י, ב. לפי שבעצם עירוב דג טמא, מפחית הוא מערכו לפי שלא יקנו דבר אסור. ואינו רוצה להפסיד מקחו.

440. צריך לומר: למאי.

באותו מקום.

שנינו במשנתנו: **וגבינות** מקום הנקרא **בית ארנייקי**, אסורות, ואיסורן איסור הנאה — דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים: אין איסורן איסור הנאה.

אמר רבי שמעון בן לקיש: מפני מה אסרו את גבינת ארנייקי?

מפני שרוב עגלים של אותה עיר, נשחטין לעבודת כוכבים! וכיון שגבינה זו נעשית על ידי העמדת החלב בקיבתן של העגלים הנשחטים לעבודה זרה, היא אסורה בהנאה.

שואלת הגמרא: **מאי איריא**, מדוע סיבת האיסור היא דוקא משום **רוב עגלים** שבאותו מקום נשחטים לעבודה זרה, והרי **אפילו** אם רק **מיעוט** העגלים בה נשחטים לעבודה זרה, **נמי**, גם כן לדעת רבי מאיר יש לאסור את הגבינה הנעשית בקיבתן. (442)

דחא, שהרי **רבי מאיר חייש למיעוטא**,

ולעומת זאת, **קיסתא** אותה **כמות דחמרא** של יין, נמכרת **בארבעה לומי** זוזים! ואם כן, אין לחשוש שמא יתנו יין במורייס השוה רבע ממנו. משום שעל ידי כך, מפסידים את היין בשלושת רבעים מערכו.

אולם כאן, המורייס יקר והיין זול. ולכן יש לחשוש שמא יערבו יין במורייס על מנת להעשירו ולהגדיל את כמותו. ומשום כך, יש לשמור על ספינת המורייס שלא יערבו בו הגוים יין. (441)

אמר ליה רבי ירמיה לרבי זירא: דלמא איידי דצור אתו אולי ספינה זו עברה דרך צור הסמוכה לים, **דשוי חמרא** שאף שם היין זול מן המורייס, ואם כן יש לחשוש שבצור יערבו יין במורייס?

אמר ליה רבי זירא: התם, שם בדרך העוברת ליד צור — **עיקולי ופשוורי איבא**. המים שם הולכים עקלתון, והשלגים מפשירין לשם. ומנהיגי הספינה אינם יכולים לעבור בדרך זו. ומשום כך, אין לחשוש שמא נתנו יין

441. וכך היא מסקנת הרמב"ם [מאכלות אסורות יז כו]: המורייס, במקום שדרכן לתת לתוכו יין אסור. ואם היה היין יקר מן המורייס — מותר. וכן ההלכה בכל דבר שחוששין לו שמא יערבו בו הגוים דבר אסור, שאין אדם מערב יקר בזול שהרי מפסיד. אבל מערב הזול ביקר כדי להריוח. וכן פסק השו"ע י"ד קי"ד סעיף י"א [והוסיף הריטב"א, שמשום כך נהגו לאכלו במקצת מקומות, לפי שאין נוהגים לתת בו יין]. החשק שלמה, תמה על דברי הרמב"ם והשו"ע, שלא הזכיר שאף שהמורייס אסור במקום שנותנים בו יין, מכל מקום מותר בהנאה,

442. בשלב זה משמע שהגמרא מניחה שרוב העגלים הנשחטים לעבודה זרה, הוא רוב גמור. ולפיכך הקשו הרמב"ן והריטב"א, מדוע לא הקשתה הגמרא על דברי חכמים שלא אוסרים גבינות אלו בהנאה, שהרי רובם נעשו בקיבת עגלי עבודה זרה? ותירץ הריטב"א: אכן אף המקשה בגמרא יודע שרק מיעוטא דמיעוטא נשחטים לעבודה זרה [כפי שיובא בהמשך הגמרא]. וההנחה כאן היתה, שרבי מאיר חושש אף למיעוטא דמיעוטא.

חושש בכל מקום אף למיעוט, (443) ואם כן, גם אם היו אותם העגלים מיעוט, יש לו לאסור את הגבינה?

ומתרתת הגמרא: גם כאן אמר רבי מאיר שהגבינות אסורות מחמת שהוא חושש למיעוט, ומה שהוצרך לרוב עגלים הנשחטים לעבודה זרה, הוא כדי שיהוו רוב העגלים מיעוט מכלל כל הבהמות בעיר.

אי אמרת, רק אם תאמר כי יש בעיר רוב עגלים הנשחטים לעבודה זרה, יש סיבה לאסור את כל הגבינות בעיר, משום שרק אז

איכא מיעוט, יש מיעוט חשוב מתוך כל הבהמות של העיר, ויש לחשוש שמא נעשו הגבינות בקיבת עגלי עבודה זרה, על אף שעגלים אלו הם מיעוט ביחס לכלל כל הבהמות. ומחמת מיעוט חשוב זה, אנו אוסרים את הגבינה. (444)

אלא אי אמרת, אך אם תאמר שיש בעיר מיעוט עגלים נשחטים לעבודה זרה, אין לאסור את הגבינה משום כך, **כיון דאיכא שיש רוב עגלים דאין נשחטין לעבודת כוכבים, ואיכא נמי יש גם שאר בהמות, דאין נשחטין לעבודת כוכבים**, שהרי אף

חושש למיעוט, הוא מדין קטן וקטנה, אפשר היה לומר כי בעצם כך שאסור רבי מאיר את הגבינות אף שעגלים הנשחטים לעבודה זרה הם רק מיעוט ביחס לשאר בהמות, מוכח שרבי מאיר חושש למיעוט. ועל כך תירצה הגמרא, שאופן זה שרק מיעוט עגלים נשחטים לעבודה זרה, הוא רק מיעוט דמיעוט. ועל כרחך שרוב עגלים נשחטים לעבודה זרה ולפנינו רק מיעוט אחד ביחס לשאר בהמות. ולדעת רבי מאיר אסורות הגבינות משום שחושש הוא למיעוט. ואכן נשאר רעק"א בצע"ג מדוע לא פירש רש"י כך.

[אולם לפי ביאור זה, ניתן אולי ליישב את קושיתו הראשונה של הרעק"א על דברי התוס' בבבא קמא. דלדעת תוס', אכן מכאן מוכח שרבי מאיר חושש למיעוט. כיון שתקרובת עבודה זרה אסורה מדרבנן לדעת תוס'. ועל כרחך שחשש למיעוט, נאמר אף על איסורי דרבנן. ולכן אמר רבי מאיר, שגבינות אלו אסורות בהנאה].

444. הקשו התוס': אף אם אכן ישנו מיעוט זה, עדיין אין לנו לאסור מחמתו את הגבינות שנעשו בקיבות. משום שמנגד, ישנה חזקת היתר לאותן

443. שיטת רבי מאיר נאמרה ביבמות ק"ט א: קטן וקטנה אינם חולצים ואינם מייבמין. קטן אינו חולץ ומייבם, שמא ימצא סריס לכשיגדל, ונמצא שאינו ראוי לייבום. קטנה אינה חולצת ומייבמת, שמא תימצא איילונית. ואף שסריס ואיילונית — מיעוט הם, בכל אופן חושש רבי מאיר למיעוט זה.

ומשמע שחשש זה למיעוט, נאמר כלפי איסורים דאורייתא. וכמו איסור אשת אח, הקיים ביבם ויבמה קטנים.

לפי זה, הקשה רעק"א על דברי התוס' בבבא קמא עב ב, שהעלה צד לומר שתקרובת עבודה זרה אינה אסורה בהנאה אלא מדרבנן. ואיסור התורה, הוא רק באכילה. ודבר זה שההנאה אסורה רק מדרבנן, הוא אף לדעת רבי מאיר. כמבואר שם בתוס'.

והקשה על כך רעק"א, אם אכן איסור תקרובת עבודה זרה הוא רק דרבנן, אין לאסור גבינות אלו. שיתכן שלא חשש רבי מאיר למיעוט אלא רק באיסורין דאורייתא. ועיי"ש מה שהוסיף לדון בזה,

ובהמשך דבריו כתב רעק"א, שלולא דברי רש"י שהמקור לקושיית הגמרא שרבי מאיר

דאתמר: השוחט את הבהמה על מנת לזרוק את דמה לעבודה כוכבים, ולא כדי לעבוד עבודה זרה בעצם השחיטה, או ששוחט אותה כדי להקטיר את חלבה לעבודה כוכבים —

רבי יוחנן אמר: אסורה הבהמה אפילו אם לא זרק את דמה ולא הקטיר את חלבה לעבודה זרה. (445)

וטעמו הוא, **קסבר** רבי יוחנן, לגבי עבודת הקרבנות בבית המקדש, **מחשבין מעבודה לעבודה**.

כלומר, אם בזמן עבודה אחת, כגון בזמן עבודת שחיטת הקרבן חישוב מחשבת פיגול, לזרוק את דם הקרבן למחר, או להקטיר את חלב הקרבן למחר, מתפגל בכך הקרבן, אפילו אם יזרוק את הדם או יקטיר את החלב היום, כדין. כי המחשבה לעשות את עבודת הזריקה שלא כדין, גם אם מחשבה זו

בתוך קיבתם מעמידין את הגבינות הללו — הרי מיעוט העגלים שנשחטים לעבודה זרה, הוה ליה הוא מהוה **מיעוטא דמיעוטא**, מיעוט של מיעוט [מיעוט עגלים מתוך בהמות העיר, ומיעוט עגלים הנשחטים לעבודה זרה מתוך רוב העגלים שאינם נשחטים לעבודה זרה].

ומיעוטא דמיעוטא למיעוט של מיעוט לא חייש רבי מאיר. ולכן אין לחשוש שהגבינות הבאים משם נעשו בקיבתם של עגלי עבודת כוכבים.

ומשום כך, הסיבה לאיסור גבינות בית אונייקי, היא רק משום שרוב עגלים של אותה עיר, נשחטים לעבודה זרה.

אמר ליה רבי שמעון בר אליקים, לרבי שמעון בן לקיש: ואף כי נשחטין לעבודת כוכבים, מאי הוי מה בכך? והא את הוא דשרי, והרי אתה רבי שמעון בן לקיש עצמך, התרת?

מדברי הרשב"א והר"ן שאיסור הבהמה, הוא רק אם חישוב לזרוק דמה לעבודה זרה. אבל אם בשעת השחיטה חישוב להוליך את דמה או לקבלו, אין הבהמה נאסרת על ידי מחשבה זו.

ואף שלענין קדשים פוסלת מחשבת קבלה והולכה, כאן אין המחשבה פוסלת. משום שהולכה וקבלה בקדשים, היא ממצות הזבח. אולם בעבודה זרה, אין לזה כל משמעות. וראה עוד בפמ"ג שם.

אולם הרא"ה כתב, שאם שחט במחשבה לקבל או להוליך לשם עבודה זרה, נאסרת הבהמה רק באכילה. וכן כל שחיטות שישחוט מכאן והלאה אפילו שלא לשם עבודה זרה — אסורות. משום שדינו כדין מומר.

קיבות העגלים, שהרי קודם שחיטה, אינם עומדות לעבודה זרה. והרי זה כ'מיעוט דמיעוט' ויש להתירן [וראה בתוס' שהביא להוכיח כן מסוגיא ביבמות]?

ותירץ: לאחר שחיטה, הורעה חזקה זו. כיון שעם השחיטה נכנסו הקיבות לספק שחיטה לשם עבודה זרה, וממילא אינם בחזקת היתר אלא בספק עבודה זרה. ולפנינו מיעוט קיבות שנשחטו לעבודה זרה, ומחמת ספק מיעוט זה, יש לאוסרן.

445. הפרי מגדים [במשבצות זהב יו"ד ד' וכן כתב מהר"י כ"ץ בביאורו, מגיד משנה להרמב"ם פרק ד' מהלכות שחיטה הלכה ט"ו], הביא

המקדש, ואין למידין ממנו לענין עבודה זרה.

ואם כן קשה, הרי שחיטת הבהמה לעבודה זרה האמורה כאן לגבי עגלים, אינה נעשית במחשבה שהשחיטה עצמה היא עבודה לעבודה זרה, אלא חושב בשעת שחיטה שיעבוד את העבודה זרה בזריקת דמה ובהקטר חלבה לעבודה זרה. ואם כן, לפי ריש לקיש, הסובר שאין מחשבים מעבודה לעבודה בעבודה זרה, מדוע נאסרת קיבת הבהמה?

אמר ליה ריש לקיש: תרמינך שעתך, ירום מזלך! (449) אך קושיא זו אינה קשה. כיון שמדובר באומר, בגמר (450) זביחה הוא

היא בשעת עבודת השחיטה — דינה כמחשבת פיגול, ומפגלת את הקרבן. (446)

וילפינן למדים עבודה הנעשית בחוץ, כלומר עבודה לעבודה זרה, (447) מעבודה הנעשית בפנים בית המקדש.

וכיון שבבית המקדש מועילה המחשבה בעת עבודת השחיטה על עבודת הזריקה — כך בענין עבודה זרה, כאשר בשעת השחיטה חושב לזרוק את הדם לעבודה זרה, מועילה המחשבה כבר מעכשו, והבהמה אסורה. (448)

ורבי שמעון בן לקיש אמר: מותרת הבהמה. לפי שסבור כי דין זה שמחשבין מעבודה לעבודה, נאמר רק לגבי עבודת בית

בשעת עבודה גמורה. ולא די בכך שעושה מעשה מועט של עבודה זרה [ראה הערה הקודמת]. לכן נקט הלכה זו בהלכות שחיטה. ללמדנו, שמחשבה זו תלויה בשם "שחיטה" שבמעשה זה. שהיא עבודה גמורה. ולא כל פעולה מועטת שעושה בבהמה לשם עבודה זרה, מיפה את כח המחשבה לפסול.

448. עיין בפרי מגדים [משבצות זהב] יו"ד סימן ד' שדן: א, האם מחשבה על ההקטרה צריכה להיות על כזית וכמו בעבודת קדשים. ב, האם מחשבה זו צריכה להיות גם כדיבור או די במחשבה בלבד. ועיי"ש שהרחיב עוד באופני העבודה בקרבנות עכו"ם.

449. כך פירש רש"י. והר"ח פירש 'תרמינך שעתך', היינו 'תישא אותך שעתך — ודום' [יתמזל לך מזלך, והימנע מלומר כדבר זה!] והראב"ד פירש — יתמזל לך מזלך בפעם אחרת, ותקשה קושיא טובה מזו.

450. נקט דוקא בגמר זביחה, ולא באמצעה. משום שדעת ריש לקיש [בבא קמא עב א, וחולין

446. על מנת לאסור את הבהמה, אין צורך בשחיטה גמורה. אלא כיון ששחט מעט לשם עבודה זרה — אסרה [ועיין תוס' בבא קמא עא ב]

ונסתפק הגרי"ז [זבחים י א] האם כאן בשוחט על מנת לזרוק או להקטיר דמה לעכו"ם, צריך מעשה שחיטה גמור לשם כך, או די במעשה כל שהוא.

ונקט הגרי"ז, שעל מנת שתחול המחשבה מעבודה לעבודה, צריך שיהא מעשה שחיטה גמור הנקרא 'עבודה'. ומעשה כל שהוא, שאינו נקרא עבודה, אין בו כדי שתועיל בו המחשבה לעבודה אחרת. משום שדבר זה נלמד ממחשבת פיגול בקדשים. וכמו שאין פיגול בקדשים אלא בעבודה גמורה, הוא הדין כאן.

447. הרמב"ם הביא הלכה זו בהלכות שחיטה [ד טו]. ודקדק על כך הגרי"ז [זבחים י א] מדוע לא הביא הרמב"ם הלכה זו, בהלכות עבודה זרה?

ויישב, כיון שעל מנת שתחול המחשבה ותאסור את הבהמה, צריך שתיעשה המחשבה

עגלי עבודה כוכבים אינה מקודשת, כי לגבי עגלי עבודה כוכבים, ניהא ליה, רוצה העובד אותה בנפחיה, בנפחות ושומן הבהמה, על ידי שפרש זה נמצא בקרבה, כדי שיראה קרבנו משובח. (452)

וכיון שכך, חל שם עבודה זרה על פרש זה, ואסור. והמקדש בו — אינה מקודשת.

אבל גבי פרש הנמצא בקרבו של שור הנסקל, לא ניהא ליה בנפחיה. אין לבעל השור ענין ורצון בקיומו של פרש זה הגורם לנפחיותו ושומנו של השור. ולכן אין הפרש נחשב כחלק משור הנסקל, ואינו נאסר בהנאה, ולכן המקדש בו מקודשת.

איבעית אימא מקור דין זה הוא קרא.

כתיב הכא [דברים יג יח] לגבי עבודה זרה, "לא ידבק בידך מאומה מן החרם". ולמידים אנו, שכל דבר השייך לעבודה זרה, אסור לחלוטין. ואף הפרש בכלל זה.

וכתיב התם [שמות כא כח] לגבי שור הנסקל, "סקול יפקל השור ולא יאכל את בשרו" ולמידים אנו — בשרו אסור, הא אבל פרשו, מותרת! לפי שאינה בכלל בשרו. (453)

עובדה, את העבודה זרה. והיינו שחושב לעובדה בשחיטה עצמה, ולכן נאסרת הבהמה כבר משעה זו.

שנינו במשנתנו: אמר רבי יהודה שאל רבי ישמעאל את רבי יהושע וכו' מפני מה אסרו גבינות גוים?

אמר לו מפני שמעמידין אותה [את החלב, על מנת לעשותו גבינה] בקיבה של נבלה. וכו'.

אמר רב אחדבוי, (451) אמר רב: המקדש אשה בפרש הקיבה של שור הנסקל — מקודשת.

אולם המקדש בפרש קיבתם של עגלי עבודה כוכבים — אינה מקודשת!

ומביאה הגמרא כמה אופנים לבאר דין וחילוק זה:

איבעית אימא, דין זה יסודו סברא.

ואי בעית אימא, דין זה מקורו קרא.

ומבאר הגמרא:

איבעית אימא סברא, שהמקדש אשה בפרש

המעשה, חל האיסור.

451. שם חכם — רש"י.

452. הוסיף הריטב"א, שדעתו להתפס האיסור [של עבודה זרה] ולעשות תקרובת אף מפרשה.

453. נפקא מינה בין שני ה"א בעית אימא", ציין הפורת יוסף, שלפי ה"א בעית אימא סברא,

כט ב] שאינה שחיטה אלא לבסוף [כלומר, חיובו או איסורו של דבר משום שחיטתו, אינם באים אלא אחר השחיטה]. רש"י.

וראה בתוס' בבא קמא עא ב, שנקט שאפילו לדעת הסובר אין שחיטה אלא לבסוף, איסור מחמת עבודה זרה חל בהמה כבר עם תחילת מעשה השחיטה, לפי שאיסור זה אינו תלוי בחלות מעשה השחיטה, אלא בעצם כך שעשה בה מעשה לעבודה זרה. ולכן מיד עשיית

אמר רבא: תרוייהו תננהי. שתי הלכות אלו, כבר נשנו במשנתנו.

א. היתר הנאה בפרשו של שור הנסקל, נלמד מ**דקאמר ליה**, מכך שאמר לו רבי יהושע כי הסיבה שהגבינה אסורה בהנאה היא **מפני שמעמידין אותה בקיבת נבילה**, ו**קא מחדר ליה**, והשיב לו רבי ישמעאל: **והלא קיבת עולה, המורה מקיבת נבילה**. ובכל אופן אינה אסורה בהנאה כעולה עצמה.

לז-א מכלל זה אתה למד, שאין דין הפרש כדין הבהמה, **דאיפורי הנאה**, כגון עולה וכן שור הנסקל שאסורין בהנאה, **שרו פרשייהו**. פרשם מותר!

ב. ואיסור הנאה בפרש של עגל עבודה זרה, נלמד מכך: **ומדקא אמר ליה**, מכך שאמר לו רבי יהושע לרבי ישמעאל שהסיבה לאיסור גבינת הגוים היא **מפני שמעמידין אותה**

בקיבת עגלי עבודת כוכבים, ו**קא מחדר ליה** והשיב לו רבי ישמעאל — **אם כן, למה לא אסורה בהנאה אלא רק באכילה?**

מכלל שאלתו של רבי ישמעאל אנו למידים, **דעבודת כוכבים** — **אפור פרשייהו**, פרשם אסור, ואכן יש לאוסרם בהנאה!

ועתה דנה הגמרא במחלוקתם:

ולחדר ליה, מדוע לא השיב לו רבי יהושע כי הסיבה שלא אסרום בהנאה, היא **משום דליתיה לאיסורא בעיניה** שהאיסור אינו בעין ואינו ניכר?

דהא שהרי **מורייב**, לדעת רבנן, **דלא אסרוהו בהנאה** — **מאי טעמא לא אסרוהו**⁽⁴⁵⁴⁾ — וכי **לאו, משום דליתיה לאיסורא בעיניה**, האם לא משום שהאיסור [כלומר יין הגוים המעורב בו במורייס], אינו בעינו.⁽⁴⁵⁵⁾

בשוויו בלבד, חוץ מדמי היין. ובאופן זה, אין הנאה מן היין.

והקשה על כך החשק שלמה, הרי לדעת רבנן, המורייס מותר בהנאה וכפי שמוכא בגמרא כאן. וממילא, מותר אף במכירה [והרי נפסקה הלכה כרבנן שדברים האסורים במשנתנו, אסורין רק באכילה?]

וכן על מה שהוסיפו הראשונים הנ"ל, שיכול למוכרו חוץ מדמי היין, הקשה החשק שלמה על פי דעת הראב"ד (הובא בר"ן לקמן בפרק חמישי) דכל יין שבא לתקן את המאכל, נעשה כגופו של איסור ואסור למוכרו כלל. ואם כן צריך עיון מה שייך למוכרו חוץ מדמי היין. והותר החשק שלמה קושיות זו בצ"ע.

455. העיר החשק שלמה מדברי הגמרא לקמן לח ב שטעם דברי חכמים שהמורייס אינו אסור

אם יאמר בעל הבהמה מפורשות ש"לא ניחא לי הנפחא", יהיה הפרש מותר.

אולם לפי ה'אי בעית אימא קרא', אין הדבר תלוי כלל ברצונו. אלא כל הבא מבהמה זו — אסור.

454. [בחשק שלמה הקשה מכאן על מה שכתב הר"ש שביעית פרק ז' משנה ג' (וכן כתב האור זרוע הלכות שביעית סימן ש"ל, והש"ך י"ד קי"ז ס"ק י"ד). על דברי הירושלמי המתיר לעשות סחורה במורייס.

והעיר הר"ש, שאף שהמורייס נמנה במשנתנו עם שאר דברים האסורים בהנאה, משום יין גוים הניתן בו, מכל מקום מותר למוכרו. כי יתכן שאינו נמכר ביותר דמים עבור היין הניתן בו, וממילא אין הנאה יתירה למוכר מחמת היין. ועוד, שאפשר למכור את המורייס